

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **Ing. M. Š.**, zastoupený Mgr. Petrem Knapem, advokátem se sídlem Hustopeče, Bratislavská 552/27, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, za účasti: **Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group**, se sídlem Praha 8, Pobřežní 665/21, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. 2. 2017, č. j. 31 Ad 1/2016 - 46,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Osoba zúčastněná na řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení, pracoviště Brno ze dne 16. 12. 2015, č. j. X, bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Břeclav (dále jen „správní orgán prvého stupně“) ze dne 6. 10. 2015, č. j. X., a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Prvoinstančním rozhodnutím bylo rozhodnuto o povinnosti žalobce zaplatit regresní náhradu ve výši 103.334 Kč ve prospěch správního orgánu prvého stupně, neboť žalobce způsobil dopravní nehodu, při níž došlo ke zranění

jiné osoby. Rozhodnutí žalované napadl žalobce žalobou; rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 22. 2. 2017, č. j. 31 Ad 1/2016 - 46, bylo rozhodnutí žalované zrušeno a věc jí byla vrácena k dalšímu řízení.

[2] V napadeném rozsudku krajský soud nejdříve vyhodnotil jako nedůvodnou námitku nezákonnosti a nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí z důvodu tvrzené nedostatečnosti podkladů rozhodnutí, jelikož předmětné podklady shledal za plně postačující pro posouzení věci samé.

[3] Krajský soud nepřisvědčil žalobci ani v tvrzení, že správní řízení bylo zatíženo vážnými vadami. Konstatoval, že zahájení řízení bylo žalobci řádně oznámeno a bylo mu umožněno uplatňovat procesní práva a seznámit se s podklady rozhodnutí. V této souvislosti upozornil, že institut *výzvy k podání vysvětlení* není v předmětném správním řízení zákonem požadovaným krokem; o možnosti vyjádřit se k věci samé byl žalobce poučen v oznámení o zahájení řízení, čehož využil.

[4] V kontextu žalobou namítané nutnosti pořízení znaleckých posudků a nemožnosti vyvozování závěrů ze zprávy lékaře, který není soudním znalcem, krajský soud odkázal na speciální úpravu § 53 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), z něhož dovodil, že pro posuzování zdravotního stavu pro účely zákona o nemocenském pojištění zásadně není třeba ustanovovat znalce, nevyplyne-li tato potřeba ze specifických okolností případu. Takové okolnosti přitom dle krajského soudu nenastaly, neboť správní orgány disponovaly jednak odborným stanoviskem MUDr. I. S. ze dne 2. 2. 2015, jednak znaleckým posudkem doc. MUDr. E. H., CSc., MBA, ze dne 11. 11. 2014 (předloženým žalobcem), přičemž tyto podklady byly ve vzájemné shodě. Obsah znaleckého posudku i stanoviska dle krajského soudu přitom vyvrací námitky žalobce o neprokázání příčinné souvislosti mezi zaviněným protiprávním jednáním žalobce a dočasnou pracovní neschopností poškozeného, v jejímž důsledku byla vyplácena dávka nemocenského pojištění.

[5] Krajský soud nicméně přisvědčil žalobní námitce o spoluzavinění poškozeného (nepřipoutání se bezpečnostním pásem), jež nebylo při rozhodování zohledněno. Zde především zdůraznil existenci speciální úpravy regresní náhrady škody, včetně pravidla pro zohlednění spoluzavinění poškozeného, obsažené v ustanovení § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, která má přednost před úpravou obecnou (§ 441 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Z prvně citovaného ustanovení dovodil, že při spoluzavinění poškozeného (pojištěnce) odpovídá škůdce orgánu nemocenského pojištění pouze v poměrné výši odpovídající míře jeho zavinění; k takové situaci došlo i v nyní projednávané věci, což vyplývá ze závěrů znaleckého posudku. Dle krajského soudu tedy fakt, že poškozený nebyl připoután bezpečnostním pásem, představuje jeho spoluzavinění, které je nutno zohlednit při určování výše náhrady škody. Jelikož však správní orgány spoluzavinění poškozeného nijak nezohlednily a žalobci uložily povinnost nahradit celou vyplacenou částku, shledal krajský soud napadené rozhodnutí za rozporné s ustanovením § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění. Z tohoto důvodu rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Proti tomuto rozsudku brojí žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností, odkazující na důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[7] V kasační stížnosti stěžovatelka nejdříve zmiňuje právní úpravu regresních náhrad a její aplikaci na nyní posuzovanou věc a dále rekapituluje argumentaci krajského soudu v napadeném rozsudku. Pokud jde o otázku (ne)zohlednění spoluzavinění poškozeného při určení výše regresní náhrady, stěžovatelka poukazuje na ustanovení § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, dle kterého musí být zaviněné protiprávní jednání pravomocně zjištěno v rámci trestního nebo správního řízení. S tím koresponduje § 117 odst. 5 písm. d) zákona o nemocenském pojištění, podle kterého jsou orgány Policie České republiky, státní zastupitelství, soudy a správní úřady povinny bez žádosti a neprodleně orgánům nemocenského pojištění sdělit, že v rámci svého pravomocného rozhodnutí konstatovaly, že fyzická nebo právnická osoba způsobila vznik příslušné sociální události tím, že svým zaviněným protiprávním jednáním porušila právní předpis. Ostatně z ustanovení § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu jasně vyplývá, že si správní orgán nemůže učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá. Znalec, který vypracoval znalecký posudek, a posudkový lékař, který vypracoval stanovisko, nejsou subjekty oprávněnými konstatovat spáchání deliktu; takovým subjektem není ani orgán nemocenského pojištění. Znalec z oboru lékařství je oprávněn pouze k posouzení zdravotního stavu poškozeného, nikoli již k posouzení, zda se poškozený dopustil protiprávního jednání; v důsledku toho je znalecký posudek pro účely rozhodování o výši regresní náhrady zcela irelevantní. Ustanovení § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění dle stěžovatelky jen upravuje situaci více pachatelů, kteří se dopustili zaviněného protiprávního jednání (tedy povinných k regresní náhradě). Stěžovatelka má tak za to, že na nastalou situaci právní úprava § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění nedopadá. Shrnuje, že orgán nemocenského pojištění je sice na jedné straně povinen o regresní náhradě rozhodnout, na druhou stranu má však při tomto rozhodování velmi omezenou rozhodovací pravomoc, neboť je přímo závislý na rozhodnutí soudu nebo správního úřadu konstatující škodlivé jednání. To je povinen respektovat, sám si o (ne)existenci zaviněného protiprávního jednání (kohokoli) nemůže učinit vlastní úsudek. Podle stěžovatelky tedy teprve poté, co je Policií České republiky, státním zastupitelstvím, soudem či správní úřadem postaveno najisto, že se konkrétní osoba dopustila zaviněného protiprávního jednání, může následně orgán nemocenského pojištění posoudit příčinnou souvislost mezi tímto zjištěným jednáním a vznikem nároku na dávku z nemocenského pojištění.

[8] Žalobce ani osoba zúčastněná na řízení se ke kasační stížnosti nijak nevyjádřili.

[9] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Právní úpravu regresní náhrady obsahuje § 126 zákona o nemocenském pojištění. Dle odstavce 1 předmětného ustanovení platí, že *[t]en, kdo způsobil, že v důsledku jeho zaviněného protiprávního jednání zjištěného soudem nebo správním úřadem došlo ke skutečnostem rozhodným pro vznik nároku na dávku, je povinen zaplatit orgánu nemocenského pojištění regresní náhradu. Nárok na regresní náhradu nemá orgán nemocenského pojištění vůči pojištěnci, jemuž byla dávka vyplacena.* Odstavec druhý stanoví, že *[j]estliže skutečnosti rozhodné pro vznik nároku na dávku zavinilo více subjektů, odpovídají orgánu nemocenského pojištění společně a nerozdílně a vzájemně se vypořádají podle míry zavinění, pokud se nedohodnou jinak. Je-li jednou z těchto osob pojištěnec, kterému byla dávka vyplacena, odpovídají orgánu nemocenského pojištění jen ostatní subjekty; výše regresní náhrady se přitom poměrně sníží. Spory o vzájemné vypořádání rozhodují soudy.*

[12] Předpokladem uplatnění regresní náhrady podle § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění tedy je, že ke skutečnostem rozhodným pro vznik nároku na dávku došlo v důsledku (i) *zaviněného protiprávního jednání* (ii) zjištěného soudem nebo správním úřadem. Zákon přitom nepožaduje, aby v důsledku tohoto jednání došlo k odsouzení pachatele trestného činu nebo k uložení pokuty či jiné sankce ve správním trestání; postačí, že v trestním nebo správním řízení bylo pravomocně zjištěno *zaviněné protiprávní jednání* konkrétní osoby. Mezi *zaviněným protiprávním jednáním* a vznikem nároku na dávku ovšem musí být příčinná souvislost (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2018, č. j. 3 Ads 79/2017 – 8; všechna citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[13] V nyní posuzované věci usnesením Okresního státního zastupitelství v Břeclavi ze dne 1. 11. 2012, č. j. 0 ZK 478/2012-11, došlo k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání žalobce pro skutek spočívající v tom, že dne 20. 7. 2012 kolem 6:40 hod jako řidič osobního motorového vozidla při odbočování vlevo nedal přednost protijedoucímu vozidlu, v důsledku čehož došlo ke střetu vozidel; dopravní nehoda si přitom kromě škody na protijedoucím vozidle vyžádala rovněž zranění osádky protijedoucího vozidla (spolujezdce a řidiče, který je v nyní posuzovaném případě poškozeným). V tomto jednání spatřovalo státní zastupitelství přečin ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 trestního zákoníku. Stěžovatel se k tomuto skutku v přípravném řízení zcela doznal a uvedl, že svého činu lituje. Závěr o tom, že k danému skutku došlo, byl přitom podpořen i dalšími důkazy.

[14] Existence *zaviněného protiprávního jednání* (ve smyslu § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění) žalobce tedy byla postavena najisto v rámci přípravného trestního řízení. Z usnesení o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání rovněž jasně vyplývá, že existuje příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem v podobě ublížení na zdraví poškozeného. Soudní judikatura přitom dovodila, že existence zaviněného protiprávního jednání nemusí být *strictu senso* vyslovena v trestním řízení pouze soudem, ale též státním zastupitelstvím v přípravné fázi trestního řízení. Například v rozsudku tohoto soudu ze dne 28. 2. 2018, č. j. 6 Ads 36/2018 - 21, bylo konstatováno, že dojde-li k tzv. „odklonu v trestním řízení“, v důsledku čehož trestní věc (podmíněně) nedospěje do fáze řízení před soudem, jde jen o výraz subsidiarity trestní represe. Přestože tedy v takové trestní věci neexistuje rozhodnutí soudu o vině a trestu, podstatné je, že otázka existence *zaviněného protiprávního jednání* byla postavena v trestním řízení

najisto. Opačný výklad *„by v důsledku vedl k tomu, že ten, kdo porušil chráněné společenské zájmy méně závažným jednáním a byl uznán vinným z přestupku, by byl povinen uhradit regresní náhradu, zatímco ten, který tyto zájmy porušil závažnějším způsobem (jednáním naplňujícím znaky trestného činu), by se v případě odklonu trestního řízení povinnosti regresní náhrady úplně zprostil. Takový výklad by byl zjevně v rozporu se zásadou ad maior ad minus.*" Je proto zřejmé, že podmínky pro vznik nároku na regresní náhradu dle § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění byly v posuzovaném případě splněny.

[15] V projednávané věci je sporné, zda orgány nemocenského pojištění mohly při stanovení výše regresní náhrady zohlednit *spoluzavinění poškozeného*, který nebyl při dopravní nehodě připoután bezpečnostním pásem, v důsledku čehož došlo k výraznějšímu následku v podobě závažnější újmy na zdraví (viz znalecký posudek doc. MUDr. E. H., CSc., MBA, ze dne 11. 11. 2014, založený ve správním spise), aniž by o *spoluzavinění poškozeného* (v podobě přestupkového jednání spočívajícího v nepřipoutání se bezpečnostním pásem) bylo rozhodnuto k tomu příslušným orgánem (ve smyslu § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění). Jinými slovy, zda si o této otázce mohou orgány nemocenského pojištění učinit úsudek samy, ve smyslu ustanovení § 57 odst. 1 písm. c) věty před středníkem správního řádu.

[16] Pro posouzení této otázky je především nutno zdůraznit zásadní skutečnost, a sice že povinnost zaplatit regresní náhradu ukládá zákon o nemocenském pojištění tomu, kdo se dopustil zaviněného protiprávního *jednání*, bez zřetele k tomu, jaký trestně právní *následek* byl tímto jednáním způsoben. Je tomu tak proto, že *následek* takového jednání je v § 126 odst. 1 větě první zákona o nemocenském pojištění definován autonomně (*„došlo ke skutečnostem rozhodným pro vznik nároku na dávku"*). Je proto logické, že závěr o (ne)existenci (protiprávního zaviněného) *jednání* je vyhrazen orgánům veřejné moci, rozhodujícím ve správním, respektive trestním řízení o skutku, jehož je toto *jednání* součástí. To, zda v důsledku tohoto *jednání* nastal i zákonem o nemocenském pojištění předvídaný *následek*, pak posuzují výlučně orgány nemocenského pojištění, a to zcela samostatně. Případné spoluzavinění pojištěnce na vzniku tohoto *následku* (existence *skutečností rozhodných pro vznik nároku na dávku*) zákon o nemocenském pojištění v § 126 odst. 2, větě první neupíná k *jednání* toho, kdo je povinen regresní náhradu zaplatit.

[17] V nyní posuzované věci byla existence zaviněného protiprávního *jednání* žalobce autoritativně konstatována v usnesení Okresního státního zastupitelství ze dne 1. 11. 2012, č. j. 0 ZK 478/2012-11. Ze strany poškozeného pak nejde o spoluzavinění ve vztahu k tomuto *jednání* (nedání přednosti při odbočování vlevo, v důsledku čehož došlo ke střetu vozidel), byť bezesporu i jednání poškozeného, spočívající v nepřipoutání se bezpečnostním pásem, vykazuje znaky správního deliktu. U poškozeného jde o posouzení jeho spoluzavinění ve vztahu k *následku* tohoto *jednání* (kdyby byl poškozený připoután, následky dopravní nehody zaviněné žalobcem by byly méně závažné). Lze tedy shrnout, že v případě poškozeného jde toliko o posouzení jeho spoluzavinění na tom, že nastaly skutečnosti rozhodné pro vznik nároku na dávku [což zákon nesvěřuje výhradně určitému subjektu ve smyslu ustanovení § 57 odst. 1 písm. c) věty za středníkem správního řádu], nikoliv však na zaviněném protiprávní jednání žalobce, jež rezultovalo v dopravní nehodu, v důsledku níž nastala újma na zdraví pojištěnce. Jestliže tedy z § 126 odst. 2

zákona o nemocenském pojištění vyplývá povinnost orgánů nemocenského pojištění při zjištění zavinění skutečností rozhodných pro vznik nároku na dávku vícero subjekty (včetně samotného pojištěnce) výši regresní náhrady poměrně snížit, správnímu orgánu prvního stupně ani stěžovatelce nic nebránilo v tom, aby možné spoluzavinění poškozeného, spočívající v nepřipoutání se bezpečnostním pásem, vyhodnotily (v souladu s principy deklarovanými v § 3 a § 50 odst. 3 a 4 správního řádu) a poté případně tuto skutečnost při stanovení výše regresní náhrady zohlednily.

[18] Z toho, co bylo uvedeno výše, je zřejmé, že argumentace stěžovatelky, vystavěná na tvrzení, že spoluzavinění pojištěnce na vzniku nároku na dávku nemohla zohlednit pro neexistenci rozhodnutí, kterým by byla tato skutečnost autoritativně deklarována, neobstojí. Není sporu o tom, že si orgány nemocenského pojištění nemohou učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá; tato otázka je však z pohledu možné aplikace § 126 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění irelevantní. Jak bylo vyloženo v odst. [16] a [17] tohoto odůvodnění, závěr o spoluzavinění poškozeného na vzniku nároku na dávku není podmíněn deliktní odpovědností za takové jednání, tím méně pak existencí rozhodnutí, které by takovou skutečnost deklarovalo

[19] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s. jí rozsudkem zamítl.

[20] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Podle § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. platí, že *nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl*. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšná, právo na náhradu nákladů řízení jí nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka (žalobce), ten v řízení o kasační stížnosti žádný úkon neučinil; náhrada nákladů řízení proti stěžovatelce mu tak nemohla být přiznána. Osoby zúčastněná na řízení má právo na náhradu jen těch nákladů, které jí vznikly v souvislosti s plněním povinnosti, kterou jí soud uložil (§ 60 odst. 5 s. ř. s., za použití § 120 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že tato podmínka splněna nebyla, zúčastněné osobě právo na náhradu nákladů nenáleží.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. prosince 2018

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu